

Gerechtelijk recht

Procedure

Dubbele aanleg – Geen algemeen rechtsbeginsel – Bewijs in burgerlijke zaken – Recht van verdediging – Beginsel van tegenspraak – Algemeen bekend gegeven

Arrest van 18 januari 2023 ([P.21.0228.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal D. Vandermeersch

De dubbele aanleg is geen algemeen rechtsbeginsel.

De rechter miskent het recht van verdediging niet wanneer hij zich baseert op een gegeven van algemene bekendheid, zoals de mogelijke duurtijd van een administratieve procedure.

([ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230118.2F.2](#))

Onregelmatige betekening van een cassatieberoep in fiscale zaken – Herstel van bewezen belangenschade – Taak van de rechter – Tijdige uitvoering van maatregelen om de onregelmatigheid te regulariseren – Gevolg

Arrest van 24 maart 2023 ([F.21.0052.N](#)) met conclusie van advocaat-generaal J. Van der Fraenen

Uit artikel 861, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek volgt dat wanneer de door de rechter opgelegde maatregelen om de belangenschade te herstellen, tijdig worden uitgevoerd, de onregelmatige proceshandeling niet nietig wordt verklaard.

([ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230324.1N.5](#))

Taak van de rechter – Rechtsvordering door een advocaat in naam van een rechtspersoon – Wettelijk vermoeden van regelmatige lastgeving – Geen ambtshalve controle door de rechter – Deskundigenonderzoek – Opmerkingen van de partijen op het voorlopig verslag – Termijn bepaald door de deskundige – Ambtshalve wering van laattijdige opmerkingen

Arrest van 22 juni 2023 ([C.22.0411.F](#)) met conclusie van advocaat-generaal B. Inghels

Het in artikel 440, tweede lid, Gerechtelijk Wetboek vastgelegde vermoeden dat de advocaat als gevolmachtigde optreedt, kan worden weerlegd. Een partij mag aanvoeren dat de beslissing om de proceshandeling te stellen, niet door de organen van de rechtspersoon werd toegestaan en niet van de rechtspersoon uitgaat. De rechter kan een dergelijke betwisting evenwel niet ambtshalve opwerpen.

De rechter kan ambtshalve de opmerkingen uit het debat weren die de partijen hebben gemaakt na het verstrijken van de termijn die door de deskundige werd bepaald om op zijn voorlopig advies te antwoorden. Hieruit volgt echter niet dat de rechter dergelijke opmerkingen niet ambtshalve uit het debat mag weren zolang de deskundige zijn eindverslag niet heeft neergelegd (Art. 976 Ger.W.).

([ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230622.1F.3](#))

Beslissing tot vervallenverklaring van nationaliteit – Ontvankelijkheid van het cassatieberoep – Geen toepassing van de beperkende voorwaarden van artikel 23, § 6, eerste lid, WBN – Maatregel van burgerlijke aard – Geen straf – Hoger beroep uitgesloten – Geen algemeen rechtsbeginsel – Geen discriminatie

Arrest van 27 juni 2023 ([P.22.0028.N](#))

Uit het arrest nr. 54/2023 van 23 maart 2023 van het Grondwettelijk Hof en de dragende redenen ervan (B.2.1 tot B.14) volgt dat bij de beoordeling van de ontvankelijkheid van eisers cassatieberoep tegen de beslissing tot vervallenverklaring van nationaliteit het Hof geen rekening houdt met de in artikel 23, § 6, eerste lid, Wetboek Belgische Nationaliteit bepaalde beperkende voorwaarden.

De door artikel 23 Wetboek Belgische Nationaliteit ingevoerde vervallenverklaring van nationaliteit is een maatregel van burgerlijke aard die wordt beoordeeld door het hof van beroep dat zitting houdt in burgerlijke zaken. Noch uit de kwalificatie van deze maatregel noch uit het doel ervan noch uit de gevolgen ervan volgt dat die maatregel een straf is. Leedtoevoeging is geen doel van deze maatregel en de omstandigheid dat de maatregel als gevolg kan hebben dat de betrokkene van zijn gezin wordt gescheiden, verleent aan die maatregel niet het karakter van een straf.

Gezien de vervallenverklaring van nationaliteit overeenkomstig artikel 23 Wetboek Belgische Nationaliteit een maatregel van burgerlijke aard en geen straf is, is artikel 2.1 Zevende Aanvullend Protocol EVRM niet van toepassing.

Er bestaat behalve in strafzaken geen algemeen rechtsbeginsel waarbij de dubbele aanleg wordt gewaarborgd.

Uit de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (nr. 122/2015, 17 september 2015, B.7; nr. 116/2021, 23 september 2021, B.4.2) volgt dat het gegeven dat in de door artikel 23 Wetboek Belgische Nationaliteit geregelde bijzondere procedure van vervallenverklaring van nationaliteit, anders dan in de door artikel 23/1 en 23/2 Wetboek Belgische Nationaliteit bepaalde procedures, hoger beroep is uitgesloten, niet zonder redelijke verantwoording is en bijgevolg niet discriminerend.

[\(ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230627.2N.1\)](#)

Wraking en onttrekking

Gevolg van de wraking – Schorsing van de procedure – Verzoek dat slechts de schijn van een wraking heeft – Rechtsmisbruik – Ontbreken van een essentiële formaliteit voor de geldigheid van het wrakingsverzoek – Ondertekening door een advocaat met meer dan tien jaar inschrijving bij de balie – Partij die zelf advocaat is of geweest is

Arrest van 3 januari 2023 (P.22.1606.N-P.22.1783.N)

Bij een wrakingsverzoek moeten in de regel de in artikel 836 Gerechtelijk Wetboek bedoelde formaliteiten worden gevolgd, worden de verrichtingen bij toepassing van artikel 837, eerste lid, Gerechtelijk Wetboek in de regel geschorst en wordt over het wrakingsverzoek in de regel beslist door andere magistraten dan de magistraten van wie de wraking wordt gevorderd. Die formaliteiten moeten evenwel niet worden gevolgd, het wrakingsverzoek heeft geen schorsende werking en de magistraten van wie de wraking wordt gevorderd kunnen zelf over het verzoek uitspraak doen, indien het verzoek slechts in de schijn een wrakingsverzoek is, maar naar inhoud of naar vorm niet als een werkelijk wrakingsverzoek kan worden beschouwd. Dat is het geval indien het wrakingsverzoek in wezen niet ertoe strekt om in de concrete zaak de geschiktheid te beoordelen van de magistraten die in die zaak moeten zetelen, maar het manifest een ander doel nastreeft, het wrakingsverzoek zo van zijn doel wordt afgewend en het rechtsmisbruik inhoudt, dan wel indien manifest niet is voldaan aan een essentiële formaliteit voor de geldigheid van het wrakingsverzoek, zoals de door artikel 835 Gerechtelijk Wetboek op straffe van nietigheid voorgeschreven verplichting dat het wrakingsverzoek moet zijn ondertekend door een advocaat die meer dan tien jaar bij de balie is ingeschreven (Artt. 835, 836 en 837 Ger.W.).

De verplichting van artikel 835 Gerechtelijk Wetboek geldt ook voor een partij die zelf advocaat is of het is geweest. Dit voorschrift heeft tot doel te vermijden dat wrakingsverzoeken, die de normale werking van het gerecht verstoren, al te lichtzinnig worden ingesteld. Alleen van een advocaat met een zekere ervaring, die geen persoonlijke belangen heeft in de zaak die zijn perceptie over de feiten en het recht kan vertekenen, kan worden verwacht dat hij met voldoende afstand en terughoudendheid de wettigheid en de wenselijkheid van een wrakingsverzoek kan beoordelen. Bijgevolg dient deze verplichting een wettig doel, namelijk een behoorlijke rechtsbedeling, is ze niet disproportioneel met het beoogde doel en getuigt ze dan ook niet van een overdreven formalisme (Art. 835 Ger.W.).

[\(ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230103.2N.5\)](#)

Cassatieberoep tegen de verwerping van een vordering tot wraking – Indienen van de memorie uiterlijk vijftien dagen voor de rechtszitting – Spoedeisend karakter van de zaak – Geen memorie ingediend binnen deze termijn – Mondelinge conclusie van het openbaar ministerie – Vraag om uitstel voor het opstellen van een antwoordnoot

Arrest van 27 juni 2023 (P.23.0822.N)

Dit arrest wordt in de categorie “Strafprocedure – Rechtsmiddelen” besproken.

[\(ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230627.2N.44\)](#)

Wraking – Termijn waarbinnen de wraking moet worden voorgedragen – Sanctie van de laattijdigheid – Kennis van een wrakingsgrond verkregen tijdens de verstekprocedure – Geen voordracht van de wrakingsgrond – Verzet ingesteld tegen de verstekbeslissing – Impact van de artikelen 831 en 841 Gerechtelijk Wetboek – Criteria

voor toewijzing van een zaak aan een bepaalde kamer – Wijzigingen van de toewijzing en zetelsamenstelling – Beoordeling van motieven van de wijzigingen – Vermoeden van regelmatige aanwijzing – Artikel 6 EVRM

Arrest van 12 december 2023 (P.23.1513.N)

Artikel 833 Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat hij die een wraking wil voordragen, dit moet doen vóór de aanvang van de pleidooien, tenzij de redenen van wraking later zijn ontstaan en een partij pas later kennis ervan heeft kunnen nemen, in welk geval de wraking onverwijld na die kennisname dient te worden voorgedragen. Het niet tijdig voordragen van een grond tot wraking zoals vereist door artikel 833 Gerechtelijk Wetboek heeft tot gevolg dat de betrokkene niet meer op ontvankelijke wijze een wraking op dezelfde grond kan voordragen. Aldus kan een partij die tijdens een procedure die tot een verstekbeslissing heeft geleid, kennis kreeg van een reden tot wraking en heeft nagelaten op die grond de wraking voor te dragen, niet alsnog op diezelfde grond de wraking vorderen van de rechters die over het tegen de verstekbeslissing ingestelde verzet moeten oordelen. Noch artikel 831 Gerechtelijk Wetboek dat bepaalt dat iedere rechter die weet dat er tegen hem een reden van wraking bestaat, zich van de zaak moet onthouden, noch artikel 841 Gerechtelijk Wetboek dat bepaalt dat indien de feiten bewezen zijn, de rechter het bevel wordt gegeven zich van de zaak te onthouden, laten toe anders te oordelen.

Het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een onafhankelijke en onpartijdige rechter en de daaruit afgeleide vereiste van het voorhanden zijn van objectieve en transparante criteria voor de toewijzing van een zaak aan een bepaalde kamer van een rechtscollege en voor de zetelsamenstelling van die kamer, houdt niet in dat die toewijzing en die zetelsamenstelling steeds vooraf, schriftelijk en onveranderlijk moeten zijn vastgelegd. Een behoorlijke rechtsbedeling vereist dat een korpschef van een rechtscollege binnen het bestaande wettelijke en reglementaire kader de toewijzing van een zaak aan een bepaalde kamer en de zetelsamenstelling vastlegt of wijzigt, rekening houdend met onder meer de beschikbaarheid van de rechters, hun deskundigheid in een bepaalde materie, hun werklast of andere daarmee vergelijkbare objectieve redenen. Daarbij kunnen onvoorzienbare omstandigheden de korpschef verplichten onverwijld op te treden, zonder dat dergelijke beslissingen noodzakelijk een schriftelijke neerslag vereisen. Er zal slechts gewettigde twijfel zijn over de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van de rechters die zijn aangewezen om van een bepaalde zaak kennis te nemen en dus grond tot gewettigde verdenking in de zin van artikel 828, 1°, Gerechtelijk Wetboek, indien blijkt dat de toewijzing van een zaak aan een kamer en de zetelsamenstelling of de wijziging van die toewijzing en zetelsamenstelling zijn ingegeven door andere motieven dan de behoeften van een behoorlijke rechtsbedeling. De rechter aan wie dit ter beoordeling wordt voorgelegd, oordeelt onaantastbaar of de toewijzing van een zaak aan een kamer en de zetelsamenstelling of de wijziging van die toewijzing of de zetelsamenstelling zijn ingegeven door andere motieven dan de behoeften van een behoorlijke rechtsbedeling.

Uit de artikelen 88, § 1, tweede lid, 90 en 316 Gerechtelijk Wetboek alsmede uit het bijzonder reglement van de rechtbank van eerste aanleg volgt dat een aanpassing van de dienstregeling steeds mogelijk is indien de behoeften van de dienst dit rechtvaardigen, dat die aanpassing betrekking kan hebben op alle zaken die zijn toegewezen aan een bepaalde kamer of slechts op een of meerdere zaken, dat die aanpassing betrekking kan hebben op een of meerdere rechters en dat een dergelijke aanpassing niet noodzakelijk bijzondere formaliteiten vereist en dus ook mondeling kan gebeuren. Een rechter wordt vermoed onafhankelijk en onpartijdig te oordelen, zodat indien een rechter zetelt in een bepaalde kamer of in een bepaalde zaak, hij behoudens tegenbewijs wordt vermoed daartoe regelmatig overeenkomstig artikel 316 Gerechtelijk Wetboek te zijn aangewezen.

(ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20231212.2N.4)

Andere uitspraken in gerechtelijk recht

Dwangsom – Gezag van gewijsde van de rechterlijke uitspraak waarbij een dwangsom wordt geweigerd – Gevolg van gewijzigde omstandigheden

Arrest van 6 maart 2023 (C.22.0272.N)

Om uit te maken of het gezag van het rechterlijk gewijsde zich verzet tegen de beoordeling ten gronde van de nieuwe vordering of een onderdeel ervan, moet de rechter onderzoeken welke feiten in de voorgaande procedure werden voorgelegd.

Indien de feiten die tot een beslissing in de eerste procedure hebben geleid, onderscheiden zijn van de feiten die in de tweede procedure worden aangevoerd, is er geen gezag van gewijsde (Artt. 23 en 25 Ger.W.).

Aan een veroordeling waaraan, ondanks de vordering daartoe van de schuldeiser, geen dwangsom werd gekoppeld, kan gelet op gewijzigde omstandigheden door de niet-nakoming van de veroordeling, op vordering van de schuldeiser, alsnog hetzij door de rechter die de veroordeling uitsprak hetzij door een andere rechter een dwangsom

worden gekoppeld (Art. 1, lid 1 en 2, Eenvormige Beneluxwet betreffende de dwangsom; art. 1385*bis*, eerste en tweede lid, Ger.W.).

De rechter die na beoordeling van de gewijzigde omstandigheden, gelet op de onwillige houding van de schuldenaar, hem veroordeelt tot nakoming van de eerdere rechterlijke uitspraak onder verbeurte van een dwangsom, miskent het gezag van het eerder rechterlijk gewijsde niet.

[\(ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230306.3N.3\)](#)

Cautio iudicatum solvi – Door het Grondwettelijk Hof vastgestelde ongrondwettigheid – Andere zaak die aan de rechter wordt voorgelegd – Taak van de rechter – Grondwetsconforme toepassing – Draagwijzde

Arrest van 10 maart 2023 (C.22.0126.N) met conclusie van advocaat-generaal E. Herregodts

De rechter die wordt geconfronteerd met een wettelijke bepaling die het Grondwettelijk Hof in een prejudicieel arrest gewezen in een andere zaak ongrondwettig heeft verklaard, moet hetzij zich voegen naar dat arrest, hetzij een nieuwe prejudiciële vraag stellen, zodat het aan de rechter staat om elke leemte in een wet waarvan het Grondwettelijk Hof de ongrondwettigheid in voldoende precieze bewoordingen heeft vastgesteld, in te vullen, evenals elke leemte die hieruit voortvloeit dat een wetsbepaling als ongrondwettig wordt aangemerkt, wanneer hij die leemte in het raam van de bestaande wetsbepalingen kan verhelpen teneinde de wet in overeenstemming met de Grondwet te brengen (Artt. 26 en 28 Bijzondere Wet Grondwettelijk Hof).

Uit de handhaving door het Grondwettelijk Hof van de gevolgen van artikel 851 Gerechtelijk Wetboek zolang de wetgever de door dit artikel vastgestelde Grondwetsschending niet verhelpt en uiterlijk tot 31 augustus 2019, volgt dat de rechter deze bepaling kan toepassen voor zover hij de exceptie vóór 31 augustus 2019 beoordeelt, ongeacht het tijdstip waarop de exceptie is opgeworpen, maar dat hij, bij gebrek aan wetgevende tussenkomst, na 31 augustus 2019 gehouden is tot een grondwetsconforme toepassing van artikel 851 Gerechtelijk Wetboek die inhoudt dat de exceptie van de *cautio iudicatum solvi* kan worden opgeworpen tegen elke eiser, ongeacht zijn nationaliteit, die in het buitenland woont of verblijft en in België over onvoldoende vermogen beschikt om in te staan voor de financiële gevolgen van een eventuele veroordeling, tenzij een internationale overeenkomst tot vrijstelling van borg geldt (Artt. 851 en 852 Ger.W.; art. 28, tweede lid, Bijzondere Wet Grondwettelijk Hof).

[\(ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230310.1N.5\)](#)

Uitspraak van het Zwitserse Court of Arbitration for Sport – Wettigheid van de artikelen 18bis en 18ter van de FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players – Verwerping door de Zwitserse federale rechtbank van het verzoek tot vernietiging van de uitspraak – In kracht van gewijsde gegane arbitrale uitspraak – Burgerlijke aansprakelijkheidsvordering voor het Belgische gerecht – Handhaving van de betwisting inzake de verenigbaarheid van de artikelen 18bis en 18ter met het EU-recht – Uitlegging van artikel 19.1 VEU

Arrest van 8 september 2023 (C.20.0429.F) met conclusie van advocaat-generaal T. Werquin

Het middel dat het bestreden arrest verwijt niet te onderzoeken of de uitspraak van het *Court of Arbitration for Sport* van 9 maart 2017, waaraan het gezag van gewijsde toekent, in overeenstemming is met de grondbepalingen van het EU-recht waarvan de eiseres de schending en daaruit voortvloeiende schade aanvoert, zonder dat die uitspraak het voorwerp heeft uitgemaakt van een toetsing van de overeenstemming met het EU-recht waarbij het stellen van een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie mogelijk was, vereist de uitlegging van artikel 19.1 VEU, waarvoor uitsluitend dat Hof is bevoegd (Art. 19 VEU; art. 267, eerste tot derde lid, VWEU; art. 47 Handvest Grondrechten EU; artt. 1, eerste lid, 2, 1), en 4 Richtlijn 2014/104/EU van 26 november 2014; artt. 24, 28 en 1713, § 9, Ger.W.).

Het middel dat het bestreden arrest verwijt dat het de eiseres oplegt het in de uitspraak van het *Court of Arbitration for Sport* van 9 maart 2017 gewekte vermoeden te weerleggen, volgens hetwelk de beperkingen die uit de artikelen 18bis en 18ter van de *FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players* voortvloeien, met de grondbepalingen van het EU-recht in overeenstemming zijn, waarvan de eiseres de schending aanvoert, door te beweren dat daaruit voor haar een nadeel voortvloeit, zonder dat die uitspraak evenwel het voorwerp heeft uitgemaakt van een toetsing van de overeenstemming met het EU-recht waarbij het stellen van een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie mogelijk was, vereist de uitlegging van artikel 19.1 VEU, waarvoor uitsluitend dat Hof is bevoegd (Art. 19.1 VEU; art. 267, eerste tot derde lid, VWEU; art. 47 Handvest Grondrechten EU; artt. 24, 28 en 1713, § 9, Ger.W.).

[\(ECLI:BE:CASS:2023:ARR.20230908.1F.2\)](#)